

„DE WEST.”

Veertiendaagsch Blad

gewijd aan de belangen van Nederlandsch West-Indië.

....En bestaat er vooruitzicht, dat Holland eene provincie rijker zal worden door de droogmaking der Zuiderzee, men wende ook den blik westwaarts; ook daar is een parel aan de kroon van Nederland te veroveren door het herstel van de welvaart der Provincie Suriname.

(F. L. GEERLING, 1887.)

Prijs per jaar f 3.—

Prijs der Advertentiën: f 0.20 per regel.

Gunstige voorwaarden bij contract.

Bureau van Redactie en Administratie:

Villa „ANNIE”

Gevers Deynootweg — Scheveningen.

Onder Redactie van J. CH. BLOK, met medewerking van verschillende autoriteiten op koloniaal gebied.

Voor abonnementen, enz. richt men zich tot het Bureau van Redactie en Administratie, of o.a. tot de Boekhandelaren VAN STOCKUM & Co., Buitenhof; de firma COUVÉE, Lange Poten; GEBR. BELINFANTE, Wagenstraat, en de HAAGSCHE BOEK- EN UITGEVERS-MPLI, Spuistraat, allen te 's-Gravenhage.

Dit blad wordt, behalve aan de geabonneerden, in ruime oplaag en per post toegezonden aan velen in Nederland en in West-Indië.

INHOUD: *De Verordeningen.* — *Een kras stuk?* — *Maatschappij „Suriname”* (Vervolg). — *Nieuws uit de West.* — *Handel en Nijverheid.* — *Familieberichten.* — *Ambtelijke tijdingen.* — *Feuilleton:* De geschiedenis der Kolonie Suriname, I. — *Advertentiën.*

DE VERORDENINGEN.

Met groote blijdschap zal zeker in de kolonie worden vernomen, dat de koninklijke goedkeuring der verordening tot afschaffing van het hoofdgeld en van de patenten thans eerlang te wachten is. Men weet, dat de minister Cremer bezwaar maakte, H. M. te adviseeren tot goedkeuring, wyl Z.Ex. vreesde, dat door den hooger in 1898, 's Rijks schatkist de middelen niet zou ontvangen, waarop gerekend was; daarom wilde men het hoofdgeld en de patenten nog handhaven. Het was te voorzien, dat deze zaak de gemoederen in Suriname zou prikkelen.

In de bijeenkomst der Koloniale Staten van 17 Januari j.l. bracht de heer Van 't Hoogerhuys de quaestie, bij wijze van interpellatie, op het tapijt. Hij stelde voor: den Gouverneur te verzoeken om eenige cijfers, die zullen aantonen, van welken invloed de verhoogde accijnzen op de koloniale middelen zijn geweest en of het waar is, dat inderdaad die middelen van dien aard zijn geweest, dat de kolonie over het afgelopen jaar geen of weinig subsidie noodig heeft gehad. Dit laatste is dan zeker in de eerste plaats een gevolg geweest van de verhoogde accijnzen. Zelfs al zou in 1899 wat minder binnen komen dan geraamd was, dan nog zou men zich moeten tevredenstellen met het feit, dat die mindere opbrengst reeds ruimschoots vergoed wordt door de meerdere opbrengst in 1898.

De heer Libertador Ellis beaamde ten volle hetgeen door den heer Van 't Hoogerhuys was gezegd. Hij stelde voor om „den radicalen weg in te slaan” en zich met een adres tot de Koningin te wenden om geen uitvoering te geven aan het plan in overweging en tevens een adres aan de Tweede Kamer, met verzoek het adres bij de Koningin te steunen.

De heer Curiel was van oordeel, dat de Staten in dit geval niet het stilzwijgen moesten bewaren. Hem was 't onverklaarbaar, hoe de minister

van Koloniën tot een dergelijken maatregel van ingrijpenden aard heeft kunnen overgaan. *Van verlies voor 's Rijks schatkist kan geen sprake zijn.*

Maar zelfs al was dat werkelijk het geval, dan nog zou dit niet rechtvaardigen het negeeren van het door den Gouverneur gegeven woord, die aan de bevolking de afschaffing beloofd had en bij brief had medegedeeld de verordeningen te zullen afkondigen, zooals die door de Staten waren aangenomen. Dit noemde de heer Curiel inbreuk maken op het gezag van den Gouverneur, den vertegenwoordiger van de Kroon. De volksvertegenwoordiging wordt op die wijze tot eene „sinecure” gemaakt. Is het wel goed, dat thans het volk wordt ingeprent, dat de Koningin, tegen den wensch van Bestuur en Staten in, het hoofdgeld, dat velen niet kunnen opbrengen, handhaaft? „Die koningin, die men had leeren liefhebben en eerbiedigen; ter eere van Wie nog niet lang geleden met zooveel geestdrift feest gevierd werd.” Men heeft het volk aangekondigd, gij zijt vrij van de betaling van het hoofdgeld, dat, wij erkennen het, onbillijken druk teweeg bracht, maar daarvoor in de plaats betaalt gij wat meer aan tabak en voor uw borrel. Het volk heeft daarmee genoeg genomen. Gaat het aan, het nu te zeggen, dat het toch de onbillijke belasting zal hebben te betalen waarvan het reeds sedert October het equivalent moest opbrengen?

Doch zoover hoopte en vertrouwde deze spreker, dat het niet zal komen, en wel vooral, omdat uit het regeeringsantwoord aan de Kamer blijkt, dat het den minister van Koloniën reeds bekend was, dat tot 14 Dec., dank zij de meerdere inkomsten tengevolge van de vervroegde inwerking-treding der verordening, waarbij enkele invoerrechten verhoogd worden, de kolonie slechts f 33.000 aan subsidie zou behoeven.

En nu het jaar geëindigd is, zijn die f 33.000 ruim verkregen, zoodat voor het jaar 1898 van het moederland geen subsidie zal noodig zijn.

De heer Curiel deelde nog mede, onderzoek te hebben gedaan naar de juiste hoeveelheden der artikelen, waarop de rechten zijn verhoogd en waarvoor in het jaar 1898 de rechten zijn betaald. En bij eene vergelijking van die cijfers met die van de jaren 95, 96 en 97 was hem ontegenzeggelijk gebleken, dat aan artikelen, waarop de rechten zijn verhoogd, nog in het jaar 1899, boven den grooten voorraad van 1898 — ongetwijfeld voor de consumtie zal noodig zijn minstens eene hoeveelheid, waarop het verhoogd recht een *winst* zal geven van *minstens* f 28.000.

FEUILLETON.

De geschiedenis der Kolonie SURINAME.

I.

Nu, gedurende den laatsten tijd, de kolonie Suriname meer en meer op den voorgrond treedt en terecht tracht de plaats, die het rechtmatig toekomt ook werkelijk in te nemen, zal het misschien niet onbelangrijk zijn iets omtrent de geschiedenis van dit rijk-gezegd land mede te deelen.

Wanneer men de kaart van Suriname en omliggende landstreken beschouwt, wekt het verbazing er zoo weinig gecultiveerde oorden aan te treffen. De berichten stemmen toch, anderzijds, hierin overeen dat het een vruchtbaar, overvloedig door de natuur begiftigd land is. Waarom klaagt men thans zooveel over het weelderig opwoekerend pauperisme, terwijl nog zoovele landen wachten op het werk van menschen-hand? De landstreek Guyana omvat niet alleen Nederlandsch-Suriname, maar ook het Engelsch Demerary en het Fransche Cayenne en strekt zich uit tot aan de schoone rivieren de Maranon en de Orinoco.

De Oceaan bespoelt de noordelijke kusten en ten zuiden wordt het door bergen, die nog weinig bekend zijn van het uitgestrekte Amerika gescheiden. Er zijn schrijvers, die 't er voor houden, dat in langvervlogen tijden, lang vóór het Christendom, van uit Afrika, Azië of Europa volkplantingen in Amerika werden aangelegd.¹⁾ De eigenlijke inboorlingen

¹⁾ „Nederlandsche bezittingen in Azië,” door J. van den Bosch.

van Guyana waren de Indianen-stammen der Warouwen en Arawaken, de Caraïben; bewoners der noordelijk gelegen eilanden schijnen door hun listigen en tevens krijgshaftigen aard spoedig na hunne landingen in Guiana eenig overwicht over de Indianen — echte natuur-kinderen — verkregen te hebben. Hartsinck, een bekend schrijver en (hoewel wat verouderd) toch een niet onbelangrijke bron, geeft aan, dat de eerste Spaansche ontdekkings-reizigers omstreeks 1500 te Guyana aankwamen.

Alonzo Ojeda en Juan de la Cosa, beroemde Spaansche zeevaarders, kruisten reeds in 1499 langs de kust en Vincentius Juan Pynçon, die Columbus had vergezeld, landde in 1500 op Guyana's noordkust. Lang vertoefde hij echter niet in deze streken. In 1535 lande don Béalcazar op de kust, ging vriendelijk met de inlanders om en leerde hun taal, waarop een inlander hem vertelde, dat er diep landwaarts-in een plaats was, waar onnoemelijke schatten aan goud, zilver en kostbare steenen gevonden werden.

Toen spoedig daarop bleek, dat het land werkelijk rijk aan goud was, ondernamen duizende Spaansche gelukzoekers tochten naar de binnenlanden. Don Diego de Ordaz stichtte in 1531 oostwaarts van de Orinoco en 95 K.M. landwaarts-in, een stad, die hij *St. Thomas de Guyana* noemde en die de eerste vaste nederzetting aldaar was.

Domingo de Vera nam op den 23sten April 1593, uit naam van Filips II koning van Spanje, bezit van Guyana en stelde de volgende acte op: Rivier de Pato, 23 April 1593. „In tegenwoerdigheid van mij, Rodriguez

En zijn we een jaar verder, dan geraken we van zelf tot een meer gewenschten toestand.

Hij eindigde dus ook met het vertrouwen uit te spreken, dat de Gouverneur, overtuigd van de billijkheid en noodzakelijkheid, dat de hierbedoelde verordeningen alsnog worden afgekondigd, bij hetgeen Zijne Exc. noodig zal achten aan te voeren om met aandrang de wenschelijkheid daarvan te betoogen, tevens den minister van Koloniën zal willen bekend stellen met het gevoelen der Koloniale Staten, die zich veroorloven, mede H. M. de Koningin eerbiedig en dringend te verzoeken, dat H. Ds. overwegingen niet mogen leiden tot vernietiging der bedoelde verordeningen.

* * *

Dit fragment-verslag der vergadering van de Koloniale Staten toont o. i. voldoende aan, hoe weinig gemotiveerd het was om vooralsnog goedkeuring aan de verordening te willen onthouden. Men kan nu in Suriname gerust zijn. Doch de vraag, wáárom men daarginds — waar men zoozeer doordrongen is van het nut der verordeningen — ongerustheid en wrevel heeft gewekt, kan vooralsnog bezwaarlijk worden beantwoord.

Had de Regeering in deze wel eene op grondig onderzoek en degelijke kennis berustend advies ontvangen?

* * *

Het blad „De Surinamer” schrijft naar aanleiding van de officieuze mededeeling, door een lid der Koloniale Staten gedaan, dat de kolonie Suriname voor de eerste maal sedert 1866 geen subsidie noodig zou hebben:

„Onverdeelde instemming kan de subsidie-afschaffing niet van onze zijde verkrijgen; niet zoozeer omdat wij tegen de afschaffing der subsidie, op zich zelve beschouwd, zouden zijn gekant, als wel om reden der omstandigheden en der middelen, waardoor de Gouverneur tot zijn doel gekomen is.

„Immers, wat eenige leden van de commissie der rapporteurs, in het Voorloopig Verslag van de definitieve vaststelling der Surinaamsche begrooting voor dit jaar, in de Tweede Kamer, hebben beweerd omtrent des Gouverneurs streven, is maar al te waar. Men leest daar o.a.

„Andere leden waren daarentegen van oordeel, dat het streven des Gouverneurs om tot financieel evenwicht te komen, te veel is gericht op verhooging der belastingen en te weinig op beperking van uitgaven. Deze leden zouden gaarne hebben gezien, dat meerdere posten der voorloopig vastgestelde begrooting door de Regeering waren geschrapt en hoopten, nu dit niet is geschied, dat in volgende jaren krachtiger naar bezuiniging zal worden gestreefd. Naar hunne meening is vereenvoudiging van sommige dienstvakken, alsmede inkrimping van het aantal ambtenaren mogelijk, terwijl de bezoldigingen van sommigen hunner voor verlaging vatbaar zijn. Aan den anderen kant behoort, huns inziens, vermeerdering van inkomsten in de eerste plaats te worden verkregen door ontwikkeling van alle hulpbronnen der kolonie en mag slechts in het uiterste geval tot verhooging der belastingen de toevlucht worden genomen. Daarom konden zij niet goedkeuren, dat de Gouverneur nu reeds door indiening bij de Koloniale Staten van verschillende ontwerp-verordeningen tot vermeerdering der inkomsten ziet te geraken.”

„De verhoogingen der belastingen — schrijft het blad verder — ziedaar des Gouverneurs middel om tot de afschaffing der subsidie te geraken. Daarom nu kunnen wij niet met de afschaffing der subsidie sympathiseeren. Wij kunnen niet inzien, welk heil voor onze kolonie er in gelegen is, om onder zulke zware lasten gebukt, te kunnen zeggen: wij kunnen ons zelven redden; moederland, wij hebben uw geld niet noodig!

„Niemand, meenen wij, zal kunnen beweren, dat wij de zaak overdrijven.

De invoerrechten alleen toch zijn, naar beweerd wordt, gedurende de laatste tien jaar met 100 pct., zegge honderd percent, vermeerderd, terwijl het getal der bevolking slechts met 20 percent gestegen is.

„Daaruit volgt, volgens onze meening, zonneklaar, dat wij hier in de kolonie onder een allerzwaarsten belastingdruk gaan gebukt.

de Coranço, secretaris der Marine, heeft Domingo de Vera, stadhouder van Antonio Berreyo, zijne soldaten vergaderd en de volgende aanspraak gehouden:

„Officieren en soldaten, gij allen weet, welke moeite generaal don Antonio Berreyo zich heeft gegeven om in de binnenlanden van Guyana door te dringen, maar gij weet ook, welke ontzaglijke moeilijkheden hij daarbij heeft ondervonden; het gebrek aan levensmiddelen en de slechte staat van zijn volk hebben kosten en moeilijkheden onnut gemaakt, mij heeft hij gelast weder nieuwe ontdekkingen te doen.

Uit dien hoofde neem ik bezit van Guyana in naam des Konings en gelast ik u, Franciscus Carillo, het kruis, 't welk op den grond ligt, op te nemen en hetzelfde naar het Oosten te keeren.”

Nadat Carillo gehoorzaamd had, wierpen de Spanjaarden zich voor het kruis ter neder en deden hunne gebeden.

Daarop nam De Vera een kop water en dronk dien uit, hij nam een tweeden en stortte dien op den grond, trok zijn zwaard, sneed het gras rondom zich af, kapte takken van enkele boomen en zeide: „In den naam van God neem ik bezit van dit land voor Zijne Majesteit don Filips, onzen wettigen opperheer.” De omstanders zwoeren, dat zij de bezitting zouden beschermen tot hun laatsten druppel bloeds, waarop Domingo de Vera met den blooten degen in de vuist gelastte mij Acte te geven van deze in-bezitname en te verklaren, dat allen, die tegenwoordig waren, tot getuige verstrekten.

(was get.) DOMINGO DE VERA.

RODRIGUEZ DE CORANÇO, Secretaris.

Nogmaals, wat heil kan thans, in deze omstandigheden, voor de kolonie geboren worden uit het feit, dat zij niet langer subsidie van het moederland ontvangen zal? Wij staan voor dit dilemma: of wel, vele nuttige, ja noodzakelijke werken, als b. v. de bestrating en bemetseling der stad (Paramaribo), zullen moeten achterwege blijven; of wel, om het daartoe noodige geld te bekomen, zullen Suriname's inwoners alweder hoogere, steeds hoogere belastingen moeten betalen. Zoo doende slachten wij de kip met de gouden eieren!

EEN KRAS STUK?

Het blad „Onze West” van 25 Januari bevat een ingezonden artikel, waarin het verslag der commissie van rapporteurs uit de Tweede Kamer over het wetsontwerp betreffende wijziging en verhooging van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1897 een kras stuk genoemd wordt.

„Het zou gerechtvaardigd zijn — zegt de inzender — waren de gronden, waarop dat streng oordeel berust, juist en waar.

„Maar als men de motieven, die de commissie dit streng oordeel deed vellen, plaatst, niet alleen naast de door den minister verstrekte ophelderingen, maar in het licht der feiten, zoals ze zich aan iederen kolonist voordoen, dan kan men niet anders dan betreuren, dat een dergelijk verslag is uitgegaan.

„Want betwist kan niet worden, dat de kennisname ervan in Nederland geen goed doet aan het in 't algemeen reeds zoo miskende Suriname; evenmin als dat 't in de kolonie bij hen, die beter weten, de sympathie verhoogt voor de Volksvertegenwoordiging in het moederland.”

Maatschappij „Suriname.”

(Vervolg.)

De arbeid, welken wij in de voorgaande nummers van dit blad beschreven, geschiedde in den zoogenaamden korten drogen tijd; de weersgesteldheid had zich echter gekenmerkt door een abnormalen regenval. De periode der voortdurende regens begon evenwel niet vóór medio April.

Gedurende dien moesson hield het technisch personeel zich te Paramaribo onledig met het berekenen en het in kaart brengen van de resultaten der opname, terwijl de geologen zich deze maanden ten nutte maakten met het determineeren van de bij het mijnbouwkundig onderzoek verkregen gesteenten. Ten behoeve van dezen arbeid beschikten zij over een volledig ingericht laboratorium.

Aan eene dergelijke inrichting, welke tevoren in de Kolonie niet werd aangetroffen, bestond bij de belanghebbenden in de goudindustrie reeds sedert lang groote behoefte. Totdusver was door het ontbreken der noodige hulpmiddelen, het onderzoek der ertsen steeds op zeer primitieve wijze geschied. Het laboratorium werd, met het oog op deze leemte, eveneens ter beschikking van derden gesteld.

De meerdere bevaarbaarheid der rivieren en kreken, tijdens den grooten regentijd, stelde de intendance in staat om de noodige voorbereidingen te treffen, teneinde de exploratie bij den aanvang van het droge jaargetijde onmiddellijk te kunnen hervatten. Verschillende kampen werden door haar langs de waterwegen en langs het in beginsel voor de tram vastgestelde trace. opgericht; het verst verwijderde kampement werd op een afstand van ongeveer 200 K.M. van Paramaribo aan den bovenloop der Sarakreek gevestigd en voor meerdere maanden van vivres, enz. voorzien. Tezelfdertijd maakte het personeel der intendance in de richting van het bovenbedoelde trace een kaplijn en bracht deze door verschillende dwarskappingen in verbinding met de Sarakreek; op deze wijze werd der expeditie, hoe diep zij ook in het binnenland mocht werkzaam zijn, te allen tijde voeling met de hoofdplaats langs dien waterweg verzekerd, zoodat eventueel

De toenemende bloei der andere volksplantingen schijnt de voornaamste oorzaak geweest te zijn, dat de Spanjaarden vrij spoedig weder vertrokken, zoodat in het begin der 17de eeuw in dat gedeelte van Guyana, hetwelk thans Suriname heet, zich geen Europeesche inwoners meer bevonden.

Diep landwaarts in vindt men thans nog namen van Spaansche avonturiers in de rotsen uitgehouwen.

De welbekende Engelsche admiraal sir Walter Rauleigh heeft in 1595 een tocht naar Guyana gedaan. In zijne reisbeschrijvingen zegt hij o.a.: „dat hij, die meester van Guyana is, meer goud bezitten en over meer volk'ren zal heerschen dan de Koning van Spanje of de Turksche Sultan.”

Gumella, een Fransch geschiedschrijver, deelt in zijn „Histoire de l'Oronoque” — tome I, pag. 128 — mede, dat Hollanders en Zeeuwen, kort vóór het jaar 1580, de vaart — niet slechts op de Amazone en de Orinoco, maar op de geheele kust van Guyana, — aanvankelijk met 8, daarna met 9 en eindelijk met een nog grooter getal schepen begonnen zijn.

De Staten van Holland gaven bij Resolutie te kennen, dat de vaart hun goedkeuring wegdroeg en spraken den wensch uit, dat die vaart door bijzondere personen ondernomen zou worden. ²⁾

In 1650 rustte lord Willoughby, graaf Parham, op eigen kosten een schip uit, dat aan de Suriname-rivier landde. Er werd daar een vaste kolonie gesticht, welke herhaaldelijk door genoemden Engelschen edelman van al het noodige werd voorzien. Hij werd spoedig daarop benoemd tot

²⁾ Resolutiën Holl. 10 en 14 Juni, 7 en 22 Juli 1581.

de zieken steeds binnen enkele dagen naar Paramaribo zouden kunnen worden geëvacueerd.

Het voornemen bestond om, zoodra de weersgesteldheid dit eenigzins veroorloofde, den arbeid in het veld met de meeste kracht te hervatten. Bij het ontwerpen van het „plan de campagne” voor de exploratie in den aanstaanden grooten drogen tijd werd de keus van het exploratiegebied in de eerste plaats beheerscht door den eisch, om niet alleen de werkzaamheden zoo spoedig mogelijk vruchtdragend te doen zijn, doch tevens om gelijktijdig door een oordeelkundige werkverdeling de uitgaven tot een minimum te beperken. Deze begeerte maakte het wenschelijk, dat aan de beide onderafdeelingen der commissie, nl. die bestemd voor de opname van het trace, en die belast met het mijnbouwkundig onderzoek, eenzelfde arbeidsterrein werd aangewezen. In aansluiting met de reeds over een afstand van 100 K.M. voltooide tramwegopname, werd aan de meetbrigade opgedragen, die opname in zuidwaartsche richting te vervolgen en deze zoover mogelijk tot nabij de Tapanahony voort te zetten; deze richting liep ongeveer parallel aan de Sarakreek. Teneinde nu zooveel mogelijk verband tusschen de beide bovenbedoelde afdeelingen te bewaren, werd het stroomgebied der Sarakreek thans in de eerste plaats voor een onderzoek in aanmerking gebracht, terwijl na de beëindiging der opname, de keuze van het exploratieterrein geheel onafhankelijk hiervan zou kunnen geschieden. Met het oog op het groot aantal concessiën, die reeds langs de Sarakreek verleend waren en de vele prospecties, welke in de nabijheid dier kreek waren verricht, was de waarschijnlijkheid niet groot, dat het onderzoek der geologen in dit gebied tot eene waardevolle ontdekking zou leiden. De kans om in deze streek maagdelijke terreinen te betreden, was uiterst gering. Reeds sedert de eerste jaren van de ontwikkeling der goudindustrie in Suriname was dit gedeelte der kolonie eene bijzondere attractie voor de goudzoekers geweest; bovendien hadden reeds vroeger vele prospectors uit het naburige Fransch-Guyana, gewapend met sluice en longtom, deze landstreek tot hun arbeidsveld gekozen.

Teneinde de exploratie van dit uitgestrekte terrein gelijktijdig in verschillende richtingen te doen geschieden, werden eenige Surinaamsche prospectors aangesteld; hierdoor werd de exploratiecommissie aangevuld met personen, die, nevens hunne ondervinding, gedurende vele jaren in de goudvelden verkregen, bovendien ten volle bestand waren tegen de vermoeienissen en ontberingen van het boschleven. Deze beamtten werkten onder het onmiddellijk toezicht der beide geologen.

Gedurende de maand Juni, dus kort vóór het einde van den regenmoesson, werd onmiddellijk de terreinarbeid hervat. Om eenigszins een denkbeeld te kunnen vormen van de vele bezwaren, waarmede een dergelijke tocht, althans in den regenmoesson gepaard gaat, moge het onderstaande dienen.

De excursie had ten doel, te onderzoeken, welk gedeelte van het trace Locuskreek-Tapanahony met den aanstaanden drogen tijd voor een exploratie in aanmerking zou komen, alsmede om de al dan niet geschiktheid van het terrein voor opname ten behoeve van den tramweg te beoordeelen; tevens zou deze tocht strekken tot het voorbereiden van de latere approviandeering over dit gedeelte van het trace.

De te doorloopen afstand bedroeg ongeveer 64 K.M., hetgeen, berekend ad 8 K.M. per dag, acht dagen zou vorderen. Eenigen tijd tevoren was een opzichter vooruitgegaan om in de te volgen richting eene kaplijn te maken en op de daarvoor aangewezen plaatsen eenvoudige kampementen op te richten.

Reeds meermalen was gebleken, dat de Surinaamsche neger, hoewel door zijn krachtig ontwikkeld spierengestel zeer geschikt tot het dragen van zware lasten, voor het overige een weinig aanbevelenswaardig arbeids-element is. Opnieuw werd ondervonden, hoe weinig op deze arbeidskrachten is staat te maken. Reeds bij den aanvang der expeditie werden moeilijkheden met de aangeworven werklieden ondervonden, waardoor van het aantal hunner, dat oorspronkelijk op 15 was bepaald, slechts 9 man voor het vivres-transport beschikbaar bleven. Den 7den Juni, in den vroegen

morgen, van Paramaribo vertrokken, werd des nachts circa half twaalf Boschland bereikt en den 8sten Juni op Grinwisburg geland. In dit hoofdkamp der expeditie werd alles voor den verderen tocht in gereedheid gebracht; den 9den opgevaren tot het kamp van den boschneger Sonten aan de Sarakreek; den 10den tot dat van Asobi aan de Locus en den 11den haltgehouden in het kamp, dat ongeveer 1500 M. westelijk is gelegen van het trace. Denzelfden dag werden nog 3½ K.M. afgelegd, en werd in het volgend kamp overnacht. Reeds spoedig moesten nu zwampen worden doorwaad, waarbij het water tot boven het middel steeg. Den 14den Juni werd de wildernis verder doorkruist. In een kampement, 30 K.M. van de Tompikreek verwijderd, werd wederom overnacht. Hoewel het water in de rivieren buitengewoon hoog was gestegen en het iederen dag en vooral des nachts had geregend, was de algemeene toestand van het terrein nog vrij bevredigend. Wel is waar waren er vele moerassige gedeelten, doch groote bezwaren waren nog niet ontmoet. Tengevolge van het doorwaden van het koude boschwater en het iederen morgen aantrekken van natte kleeren liet de gezondheidstoestand evenwel te wenschen over. Des avonds en des nachts bleef de regen bij stroomen vallen, waardoor den volgenden morgen de kreek nabij het kamp zelfs 0.6 M. was gerezen en de oevers onder water waren gezet. Nauwelijks 200 M. van het kamp was het bosch geheel geïnundeerd. Nadat over eenigen afstand daarin was doorgedrongen, werd een ongeveer 5 M. breede kreek ontmoet, die naar het Oosten stroomde. De boom, waarschijnlijk eenigen dagen tevoren door den vooruitgezonden prospector over den stroom geworpen, lag nu diep onder water. Voor zoover zichtbaar was het bosch een meer gelijk; overal scheen het land laag. Hoog land of hooger gelegen terrein was nergens te verkennen. In de onmogelijkheid om verder door te gaan, was men verplicht om den terugtocht te aanvaarden. Ook deze ging met vele moeilijkheden vergezeld. Tot aan en over het midden door het water wadend, kwam men slechts uiterst langzaam vooruit, terwijl de zich onder water bevindende scherpe rotspunten, de afgeknotte stammen en takken, vele wonden veroorzaakten. Door het omringende water waren de dragers verhinderd hunnen last tijdelijk af te zetten; ook bij hen bleven de nadeelige gevolgen der terreinbezwaren niet uit. Een hunner werd des nachts door een schorpioen gebeten, tengevolge waarvan hij zijn rechterarm niet meer kon gebruiken, een tweede had door het dragen van een zwaren last op het hoofd, een nekspier verrekt, een derde had zware koortsaanvallen, enz. enz. De vrees, dat bij het aanhouden van den regen binnen enkele dagen den terugweg geheel zou worden afgesneden, noopte daarenboven tot den meesten spoed. Op den rechteroever der Locus ging de tocht door een bosch van louter lianen, vol gaten en kuilen, dat eveneens reeds onder water stond en hoogst moeilijk door te trekken was. Het in de nabijheid opgerichte kamp, was bijna „a fleur d'eau”. Voor de tijdsbepaling kon men zich uitsluitend regelen naar de zon, daar de horloges in het bosch reeds spoedig hun dienst geweigerd hadden; de doos van den barometer, hoewel behoorlijk tegen vocht beschermd, was geheel uit elkaar gevallen. Voortdurend moesten boomen, die de krekken afsloten, worden gekapt.

Na een hoogst inspannenden marsch werd eindelijk Grinwisburg wederom bereikt en bracht de felle stroom de expeditie spoedig behouden en wel te Paramaribo terug.

De bij dezen tocht verkregen ondervinding had geleerd, dat terreinarbeid in Suriname uitsluitend tijdens den drogen moesson mogelijk is. Energie of welke krachtsinspanning ook stuiten af op de groote wateroppervlakten, welke in den regentijd de bosschen bedekken; deze inundaties maken elk onderzoek van den bodem onmogelijk. De groote droge tijd brak evenwel spoedig aan; de arbeid zou weldra op groote schaal wederom worden aangevangen, en dat deze niet onvruchtbaar is geweest, zal uit ons volgend overzicht blijken.

NIEUWS UIT DE WEST.

Paramaribo, 1 Febr.

De brand.

De Nederlandsche Bladen hebben reeds alle bijzonderheden gemeld van den grooten brand, die in den nacht van 25 op 26 Januari te Paramaribo gewoed heeft.

Woensdagavond, den 25en Januari, omstreeks halftwaalf, nadat nagenoeg de geheele bevolking zich reeds ter ruste had begeven, weerklonk in den omtrek van Heiligenweg en Waterkant, en kort daarop allerwegen te Paramaribo, een geroep van brand.

De weinige personen, die zich op dat tijdstip ter plaatse bevonden, zagen uit het magazijn, behoorende tot de affaire van Tjin-Kon-Fat, welke gedreven wordt in het huis van mevr. De la Fuente, een dichte rookkolom opstijgen, weldra gevolgd door vlammen, die zich met kracht een weg naar buiten baanden en weldra de belendende gebouwen aantastten. De oorzaak van het ontstaan van den brand is niet met zekerheid te zeggen.

De groote ruïne maakte na de ramp een treurigen indruk. Menschenlevens vielen niet te betreuren. Velen betuigden hun leedwezen, dat het oorlogsschip toevallig niet op de reede was. De bemanning daarvan had zich door haar optreden bij vorige gelegenheden zeer onderscheiden en een kalmte en bedaardheid getoond, die ook ditmaal zeer van pas gekomen zouden zijn.

Van bijzondere verwondingen vernam men niet. De hoofdinspecteur van politie, die zich, in de meening, dat nog een kind in huis was, in het brandende gebouw van mevr. De la Fuente, had gewaagd, bekwam eenige pijnlijke, doch minder gevaarlijke wonden aan hand en hals. Overigens hoorde men alleen van menschen die kleine brandwonden en kwetsuren aan de handen hadden bekomen, hetgeen verklaarbaar is als men in aanmerking neemt het krachtdadig deel, dat zij namen aan het blusschen en sloopen van huizen. De officieren Ephraim, Nooren en Van Oorschot behoorden onder degenen, die zich het meest weerden. Een Duitscher, Diedrich genaamd, verrichtte wonderen bij het sloopen van de brandende huizen

en verwierf veel bijval. Ook een Franschman, een deporté, Lavallée genaamd, trok de aandacht door zijn ijver bij het spuiten.

Met het spuiten werd voortgegaan tot den volgenden namiddag twee uren, waarna de bedankschoten vielen, waardoor trouwens wederom menigeen de schrik om het hart sloeg, die in de schoten het sein zagen, dat de brand opnieuw begonnen was.

De schade van een en ander meende „O. W.” aanvankelijk te kunnen ramen op pl. m. 250.000. Het blad schreef nog:

„De brand is een gevoelige les geweest en zal wel het gevolg hebben, dat thans met kracht de hand aan den ploeg geslagen wordt en het brandwezen behoorlijk georganiseerd — van reorganisatie kan bij gebrek aan organisatie natuurlijk niet besproken worden.

„Jammer, dat deze les betaald moest worden door slechts enkelen, doch wij hopen, dat men er zijn voordeel mee zal weten te doen, en behalve regeling van het brandwezen, ook ter hand zal worden genomen verbetering van de sluis nabij

de Knuffelsgracht, daar het van algemeene bekendheid is, dat de schuif daarvan zoo lek is, dat de gracht geen water kan inhouden. De noodzakelijkheid van het nemen van afdoende maatregelen tegen brandgevaar, in een stad van houten huizen als de onze, zal wel niet betwist kunnen worden.

„Had niet een volkomen windstilte het reddingswerk buitengewoon in de hand gewerkt, maar integendeel een sterke wind, als in den tegenwoordigen tijd niet tot de zeldzaamheden behoort, zich ook dien nacht doen gevoelen, de brand zou zeker niet beperkt zijn geworden tot enkele gebouwen en een groot deel van Paramaribo zou in de asch gelegd zijn.”

Omtrent het brandmateriaal vernam „O. W.”, dat veel van hetgeen benodigd was maar niet te vinden, wel aanwezig was, doch niet op de aangewezen plaatsen in behoorlijken toestand gereed stond. Pijpen en andere instrumenten waren uiteen genomen en het in elkaar zetten ervan, dat uitsluitend door deskundigen moest gescheiden, vorderde veel tijd.

Omtrent den omvang van den brand lezen wij in „Onze West” van 25 Jan., j. l. dat deze wordt geschat wat de gebouwen betreft op: hoekhuis van mevr. de la Fuente (met inbegrip van het gebouw, dat diende tot particulier entrepot van Tjin-Kon-Fat & Co.) op f 50.000, huis van mej. Samson aan den Waterkant op f 40.000, dat van den heer Hoffelman aan den Heiligenweg (waarin een Portugeesche winkel gevestigd was) op f 6.000, dat van mej. Orsinga aan den Heiligenweg (verzekerd) f 10.000.

De koopmanschappen: Firma Tjin-Kon-Fat & Co. (met inbegrip van de slijterij aan den Waterkant en van wat geborgen was in het part. entrepot) f 57.000, Policarpes f 16.000, Hermelijn f 1.500.

Verbrande Inboedels: Mevr. de la Fuente f 20.000, Tjin-Kon-Fat f 10.000, Helstone f 2.500, Koning f 150.

Verder wordt de schade, geleden door den heer Hijmans, wiens huis gedeeltelijk werd afgebroken, geraamd op f 5.000. De schade van het geblakerde huis van den heer Hoeffelman op f 4.000.

En ten slotte de schade, aangericht door het verlies van inboedels door mej. Orsinga (volgens hare opgaven) f 3.000, Wed. Oosthuizen f 300, Firma Taytelbaum f 5.000, Firma v. Praag f 2.500.

Volgens bovenstaande schatting bedraagt de totale schade f 232.950.

Inderdaad eene dure les — zegt „Onze West” — die, naar wij hopen, tot leering zal strekken.

* * *

Thans worden de brandweermaterialen in de verschillende brandspuithuisjes nagezien en in den best mogelijken toestand gebracht. Verder verneemt men, dat dit slechts voorloopige maatregelen zijn en bij het bestuur reeds een ontwerp tot behoorlijke organisatie van het brandwezen ahangig is, dat tot grondslag heeft een reeds vroeger door den beheerder van het brandwezen ingediend

ontwerp. Zonder twijfel zal bij deze organisatie ook gerekend kunnen worden op medewerking van het publiek, evenals in den nacht van den brand een ieder er het zijne toe heeft bijgedragen om het algemeen gevaar te bezweren.

Naar aan „O. W.” voorts is medegedeeld, wordt met den meesten ijver een streng onderzoek ingesteld naar den oorzaak van den brand en het te laat vallen van de alarmschoten op het fort „Zeelandia”. De hoofdinspecteur van politie, de heer Huber, is met het voorloopig onderzoek belast. Ook militairen worden, ter wille van de onpartijdigheid, wat het laatste punt betreft, door hem gehoord.

Te Paramaribo heeft zich eene centrale commissie gevormd, die zich beschikbaar stelt giften in ontvangst te nemen, in de eerste plaats om in den oogenblikkelijken nood der slachtoffers te voorzien, en daarna, voorzoverre de kas het toelaat, geleden verliezen, waar de behoefte werkelijk is gebleken en hulp verlangd wordt, te vergoeden.

Het bestuur bestaat uit de heeren mr. J. W. v. Oosterzee, voorzitter, mr. C. I. Heylidij, E. J. R. Eisingh, C. Hoekstra, F. Stahelin, H. H. Zaalberg en J. S. Roos, secretaris-penningmeester.

HANDEL EN NIJVERHEID.

Goudkreeken.

In het begin van Januari is door de Mpij. „Suriname” een exploitatie uitgezonden naar het eerste door haar in concessie tot ontginning verkregen terrein, ten westen van de Suriname, welk terrein, vergissen wij ons niet, de goudhoudende kreeken bevat, waarover onlangs in de „N. R. Ct” sprake was.

Het doel is voorloopig niet anders dan exploratie, teneinde zekerheid te bekomen of exploitatie loonend zal zijn.

Naar men verneemt, worden, in verband met het plan in overweging, om, met het oog op geregelde scheepvaart, het Nickerie-kanaal bij de monding uit te delven, peilschaal-waarnemingen gedaan de wachters ter plaatse.

Concessie verleend, tot ontginning van delfstoffen: N. Koener, 200 H. A., Suriname t. O., W. J. Harder, 200 H. A., Suriname t. O., W. L. Witlaag, 200 H. A., Tapanahonij t. O., H. Pocorni, ± 446.50 H. A., Suriname t. O., S. Harewood en H. M. Lewis, 200 H. A., Suriname t. O.

Tot exploitatie van balata: M. Wijngaard, 5000 H. A., Marowijne t. W.

Vergunning tot onderzoek naar balata: J. G. von Hemert, 112000 H. A., Coppename t. O.

Hernieuwde concessie tot ontginning van delfstoffen: W. Vliet en V. Gits, 200 H. A., Saramacca t. O., Dr. A. Salomons, 1200 H. A., Suriname t. O.

FAMILIE-BERICHTEN.

Paramaribo, 1 Febr. '99.

ONDERTROUWD.

R. M. Vliese en M. A. Wijgaard., Mr. G. A. van Emden en A. A. M. Salomons.

BEVALLEN:

Johanna Elisabeth Campagne, echtge. van Kong-man, d., Esther Jaël Kanteman, echtge. van Izaak Fernandes, d., Elisa Finette Regenald, echtge. van David Bottse, z., Jeanne Jacqueline De Vries, echtge. van Julius Gerhard De Vries, d., Sophia Georgeana Beatrice Redout, echtge. van Albert Frederik Spalburg, z., Emma Johanna Lindo, echtge. van Theodorus Hugo Monsanto, z., Netje Samuels, echtge. van Israël Salomon Levie, d., Geertruida Louisa Jekel, echtge. van Alexis Constantijn Dongen, z., Esther del Castilho, echtge. van Julius Richard Robles, z., Adriana Charlotte Binderhagel, echtge. van Johan Hendrik van Amson, z., Jacoba Carolina Perri, echtge. van Louis Willem Henry Becker, d., Jeanne Isabella Aspot, echtge. van Barteld de Jonge, z., Daphina van der Lak, echtge. van William Nijman, d.,

OVERLEDEN:

Helena Maria van Wilgen 64 j., Jacob Reinhard Lambertus Polak 34 j., Nicodemus Christiaan Lasonder, 8 m., Jan Johannes Chocolaat, 56 j., Louise Carolina van Eyma, 5 d., Maria Severijn, echtge. van Sella Johanna Mats, 60 j., Manoel Duarte de Silva, echtgt. van Rosalia de Landes, 49 j., Johannes Zalm, 1 j. en 5 m., Charlotte Louisa van 't IJland, 60 j., Zoutman Aangift 49 j., Richenel Martinus Wilhelmus Burke, 6 m., Winsina Agatha Gunst, 80 j., John Alcott, echtgt. van Jane Nowell, 52 j., Henriette Maria Magdalena Schattevo, 5 m., Coenradina Baugina Johanna Bing weduwe van Antonie Adolff Pierre Wessels, 88 j., Hendrik Jan Wijngaarde, 4 m., Anna Clasina Lemmers, weduwe van George August Hermann Knoch, 79 j., Cornelis Joseph Zacharias Vliegans, 6 j., Johannes Hoff, 40 j., Eduard Julius Uliger, 5 m., Elize Johanna van 't Kruis, 5 m., David de Barrios, 1 j., Johanna Frederika Goven, 39 j., Johanna Wijnruit, 3 d., Marianne Lambertina Smit, 24 j., Bert Johan George Vieira, 1 m., Johannes Jacobus Tichelaar, 48 j., Paulina Mathilda Westervelde, 4 j., Carolina Frederika Leentje Norah, 4 m., Michaël Leonard Nellius Biervliet, 7 m., Adolf Alexander Oorzaam, 31 j., Anna Agnetta Gordon, 72 j., Wilhelmina Cecilia Wijksel, 4 m., Fanny Amalia Lietz, 93 j., Josiphina Helena Balsemhof, 5 j., Josephina Dalen, 1/4 u.

AMBTELIJKE TIJDINGEN.

Benoemd: tot leeraar aan de Openbare school van N. L. O. de heer P. Enuma.

Admissie verleend als kruit en geweer-verkoper, aan: J. S. Levie, Paramaribo.

ADVERTENTIËN.

Spaansche Edelwijn.

Heerlijkste en krachtigste wijn, die in Nederland en Ned. Oost-Indië gedronken wordt. Eenige contractant voor Oost-Indië: Volks-Apotheek **Malang**. Monsters en conditiën gratis naar West-Indië.

Eenig Importeur:

W. F. NOMAN,

SCHEVENINGEN.

Hofleverancier van H. M. de Koningin.

Van Houweninge & IJsselsteijn,

FLEURISTEN.

LANGE HOUTSTRAAT 27.

Fournisseurs de la Cour.

Chocolat et Dessert

A. WIJNMAN. Noordeinde 7.

Van Oudheusden & Van Gelder,

32 RAAMSTRAAT 32.

Aleen Vertegenwoordigers Zuid-Holland:

Gebrüder Perzina.

Pianofabriek opgericht 1871.

Courante Modellen.

f 525.—, f 750.—.

Kon. Nederlandsche Boek- en Kunsthandel.

VAN

M. M. COUVÉE.

Lange Poten 41. 's-Gravenhage.

TELEPHOON No. 290.

Kantoor- en Schoolbehoeften.

Luxe-Artikelen, enz.

